

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת חיים של תורה - לובלין פניה"ק ירושלים ת"ו | בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאזעו שליט"א תלמידו של מו"ח פוסק הדור בעל 'שבת הלוי' זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

המתיקות להיות בן חורין

"פי תקנה עבד עברי". מבאר בגמרא (ט"ו מא) הדין של 'חציו עבד וחציו בן חורין'. ופרש רש"י, כגון שהיו שני אחים או שני שתפים פעלים על העבד הזה, ואחד מהם שחרר את חלקו בעבד, והדין הוא שפופים את רבו השני ועושה אותו בן חורין.

ודין 'חציו עבד וחציו בן חורין' שהיו אצל כל אדם, שיש לאדם שני אדונים, כמו שפיתחו: "נוי צר ה' אלקים" ומבאר בהרד"ק (ח"א דף מט), שבה רמזו שהקב"ה יצר את האדם עם יצר טוב ויצר רע, והאדם הוא תחת שני אדונים, חציו תחת יצר הטוב וחציו תחת יצר הרע, והשמיעה בקול היצר הטוב היא צד של בן חורין, כמו שפיינו (אבות ב): אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, והשמיעה בקול היצר הרע היא צד העבדות והשעבוד לחמריא.

קלפת היצר

המציאות הנקרת בחוש היא שהיצר הרע אינו מרפה מהאדם כלל, והיצר הטוב לפעמים שולט באדם ולפעמים לא, אבל באמת המשיכה של האדם אחרי היצר הטוב היא הפנימית האמתית של ה'יהודי', וזהו היצר החזק ביותר שלו, ולעצמת זאת, השעבוד שיש לאדם ליצרו הרע, היא כקלפה חיצונית ואינה חלק מהיהודי.

אבל בפעל האדם הוא 'חציו עבד' ליצרו הרע, 'חציו בן חורין', שבפנימיותו הוא נמשך אחרי יצרו הטוב, ועל האדם לבקש מה' שיקים בו את הדין 'חציו עבד וחציו בן חורין', הנינו שייכה את רבו - את יצרו הרע השולט עליו לשחרר אותו, כדי שיהיה בן חורין ממשותיו ומיצריו הרעים, ורק לבו יהיה שלם עם ה' לגמרי.

וכף את יצרנו

וכתוב בפר' שנתנו: "פי תראה חמור שנאמר רבץ תחת משאו... עוב תעוב עמו". ובמצות "עוב תעוב" ישנם שני חלקים, האחד הוא פריקה והשני הוא טעניה, ובדרך כלל הפריקה קודמת לטעניה (כ"ב לב), ויש ללמוד מן רמזו נפלא לעבודת ה', שבתחלה האדם צריך לקיים בגופו פריקה, הנינו

שיקים "סור מרע", על ידי שיפרק את כל הרע של מידותיו הרעות, כמו שהיו בכל בקר שופכים את הדשן מחוץ למחנה, ולאחר מכן יקנים 'טעניה', הנינו שיקים "עשה טוב", על ידי שימלא את נפשו במדות טובות.

ומבאר שם בגמרא, שאם אהב לפרק וישנא לטעו, שונא קודם, כדי לכה את יצרו, ולפי דברינו יבאר היטב, שפיינו שאנו למדים ממצוה זו לפרק את היצר הרע מנפשנו, לכן במקרה שהקדמת הטעניה היא יותר 'פריקה' את היצר הרע מהנפש [מאשר הקדמת הפריקה] - יש להקדים את הטעניה לפריקה.

למוסס את הרע

פי הרע שיש לאדם לא יתמוסס מעצמו, אלא רק על ידי שיאדם פורק אותו מעצמו, וכגון אם יש לאדם שכל לרעה או שיש לו קנאה בהצלחת חברו או שיש לו פחד מבני אדם וכדומה, עליו לפרק את המשא הרע הזה שעל נפשו, ולאחר מכן עשה טעניה וימלא את נפשו במדות טובות ובכסחון בה'.

והדרך שייכל האדם לתקן על ידה את כסחון בה', היא על ידי שיפרק את החסדים שפבר גמול עמו ה' בעבר, שמהם יתאמת לנפשו שה' הוא גדול פח ויגדו להושיעו גם בדבר שפעת הוא נזקק לישועה.

עבד מודה וכן מבקש

ודבר נוסף מלמדנו הדין של 'חציו עבד וחציו בן חורין', שהאדם נחלק לשתי פנים בעבודת ה', ששמד אחד הוא עבד, הנינו שיש בו צד עבדות ומגריש שלא מניע לו כלום, ולכן הוא לא מסגל לבקש כלום, אלא רק להודות על מה שפבר קבל, ומצד שני הוא 'בן חורין', הנינו שיש לו צד שהוא 'בן חורין' ומגריש טוב עם אביו, ויכול לבקש את משאלותיו, וכן היה עם חו"י המעגל שהרגיש בן לפני אביו, והתחטא בתפלתו לפני ה' כבן לפני אביו.

והקשר של בן עם אביו הוא קשר של אהבה, וכמו

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

תחיית המתים

בילדותי גדלתי בניו יורק כבן יחיד להורים מיחידים ומסורים. בהגיעי לגיל שנים עשרה, אבי נהרג על ידי מחבל ימ"ו. היה קשה לי מאד לקבל את הפשרה ולהתמודד עם הרגשה נוראה שאבי המסור והאהוב נהרג במיתה אכזרית.

ביליות ובנימים הייתי חושב על אבא הי"ה, ולא יכלתי לעסוק בשום דבר אחר מלבד הצער האיום על אבדו והגעגועים הנוראים שלי אליו, גם לא היה לי אף לדבר אתו על מצוקת נפשי ואמי שתחיה היתה באותה תקופה טרוזה וסכיזקה מאד.

כעבור כשנה, הודיעו לי שאמי עומדת להנשא מחדש. היתה לי רגומה לחשב על רגיון כזה, שאמי תהיה נשואה לאבא אחר, אבל ההתנה התקיימה, ולאחר החתונה, אמי שלחה אותי למוסד שפמנו הייתי חוזר לבית רב אחת לחדש.

אינני יכול לתאר את המרירות והצער הנורא שהיה לי באותו מוסד, הייתי בוכה שם הרבה לה' על מצבי שנותרתי ללא אבא, ואף אמי שהיתה לי אמוא טובה, גם היא כבר עסוקה עם האבא החדש ואני נדחקתי לצד.

יום אחד יצאתי לגנה של המוסד, הקתרתתי שם מאחורי עץ און ואמרת לה: רבנו של עולם, הפעם אני כבר לא בוכה, אני מרגיש שאני מדבר אתך ואתה שומע אותי, לכן אני מדבר אתך כמו שאני מדבר עם אדם שנמצא מולי, אתה הבאת לי אבא ואמא טובים מאד, אבל התקדם בי "מי אבי ואמי עזובני", אבל אתה ה' נשארת לי, אתה אבא שלי, אתה אף פעם לא חסר לאף אדם ושנותך לא יתמו, כל מי שפונה אליך, אתה שומע אותו, אז אבא שלי, תרחם עלי, תשמח אותי, תרים אותי מהמצב הנפשי השפל הזה. כך סימתי את תפילתי, והפעם היתה לי הרגשה טובה שלא הרגשתי מעולם בתפילתי.

לאבי היה אף אחד ושמו ר' אפרים מארץ ישראל, אבל מעולם לא ראיתי אותו, אבי ספר לי עליו כמה פעמים שהוא אדם מיחד ונעים הליכות באופן יוצא מן הכלל, וכמה פעמים אבי דבר אתי על כך שהוא מתכנן לקחת אותי לבקור אצלו, אך התכנית הזו לא יצאה אף פעם לפעל. והנה באותו יום כשעה שמונה בערב הודיעו לי שמישהו מחפשו אותי, לא הבנתי מי יכול

« המשך המעשה בעמוד ד'

ש'אבא' הוא מלשון 'אהבה', ואלו הקשר של עבד עם אדונו הוא קשר של יראה, ועל האדם להיות מצד אחד 'חציו עבד' ולהתנהג ביראה ולהודות לה' על כל טובה שמוקבל, ומצד שני יהיה 'חציו בן חורין', שיתנהג עם אהבה גדולה ויבקש מה' את כל רצונו.

עבד שאין עליו על

וכאשר האדם מתנהג באופן זה, שחציו עבד וחציו בן חורין, הדין הוא ש'שופין את רבו ועושה אותו בן חורין', שפניו שהוא מתנהג כעבד לפני ה' וגם כבן לפני ה', הקב"ה עושה אותו בן חורין ומבטל מעשיו את העל של הגויים ושל היסורים.

כי כל המטרה של על הגויים והיסורים, היא כדי שלא ירגיש רק כבן לפני אביו שחושב שראוי וימגיע לו הטובות בדין, אלא נעמד לפני ה' גם ביראה כעבד, ואם גם בלא הכי יש לאדם צד של עבדות ויראה, שוב אינו צריך לעל של הגויים והיסורים.

להפך את המשפטים לחסדים

"ואלה המשפטים", תז"ל דונרש"ם: "ואלה מוסיה על הראשונים, שפסם שהפרשה הקודמת נאמרה בסני קה פרכת משפטים עם כל הדינים שבה נאמרה בסני, ויש מדרש נלקט קורדיסטן כ"י, מובא בתורה שלמה) ששואל על מה שדרשו "לטוטפות" - לטוטפות בכתפי שמים; פת באפרירי שמים, מדוע התורה למדה את דין התפלות בלשון של גויים? ומשיב, שהלשון הזאת אינה דוקא לשון גויים אלא זהו גם לשון הקדש, כמו שכתוב "פתות אותה פתים".

ויצקה (שמואל ב ח טו), שהיה דואג לעשות פשרה בין הצדדים וכן שניהם יצאו מרוצים (סנהדרין א).

ובמלה "משפטים" מרמז 'ט' ו'פת' ויש בהך ללמדנו שגני אדם רבים על הפרנסה ועל 'פת' הלחם, והעבודה שלנו היא להפוך את המשפטים לאהבת הפריות שנקרא ב'ט' - בתפלות של הקב"ה שכתוב בהם אהבת ה' לעם ושראל.

ועליו לקים "ואלה" מוסיה על הראשונים, ולהוסיף את "המשפטים" אל הראשונים, הינו אל הפרשה הקודמת שבה היה מדרב על חסד ה'פת', כמבאר שם שה' נתן לעם ישראל מן במדבר, וכן לזכר את ה'ט' (הרמזו ב'פט') הינו לזכר את ה'לדים וכן להימנע ממשפטים של מחלוקות, שבעוונם ילדים נהרגים ח'ו' (עזו שפת לב), ובמקום לבא לכלל מריבות ומשפטים - נודה לה' על הלחם והמזון ועל ה'לדים, ונשמו בהודאה ובהבה לה'.

כראוי לכל אבר ונאבר בגוף, וכן התפלות מוקדמות המצוות והמון שבה לנו ביציאת מצרים ובמדבר. ואדם שלא יודע לשון הקדש יוכל להבין את ה'לטוטפות' מיטט ופת' של לשון הגויים, ובעל ה'הכפף' אומר (מובא שם) ש'פט' כ'רמז על 'טר' הינו על ילדים (כמו שיש מפרש שאומר שצריך לומר 'פט' עם ט"ת), ובמצדית המוח נקרא טוטפות, אם כן גם הלמוד מלשון הגויים מוקדו לנו את החסדים של ה'לדים והמוח הבריאי, לאהב על קה את ה'.

חסדים אפילו בלשון הגויים

והינו, שגם אדם שמדבר בלשון גויים יוכל להבין זאת, ואדם שמדבר בלשון הקדש יוכל להבין את ה'לטוטפות' לפי מה שנקרא "פתות אותה פתים" שמוקד ב'ין שהתפלות באות לעורר אותה לאהבת ה' על קה שה' גרא לנו אכל, ונרא לנו אברים שמתלקים את המאכלים לפתיתם, ומתלקים את המאכלים

שימחה במקום מריבה

לפי זה נבין מהו "ואלה המשפטים", שמשפטים יכול להיות מריבות ומחלוקות שבאים עליהם למשפט ח'ו, וכשאדם בא לזון, בדרך קלל החיב יוצא פעם ועם איבה על מי שחבבו, וזון חכם דואג שהוא יצא מרצה, כמו שדרו מלפני הנה "עשה משפט

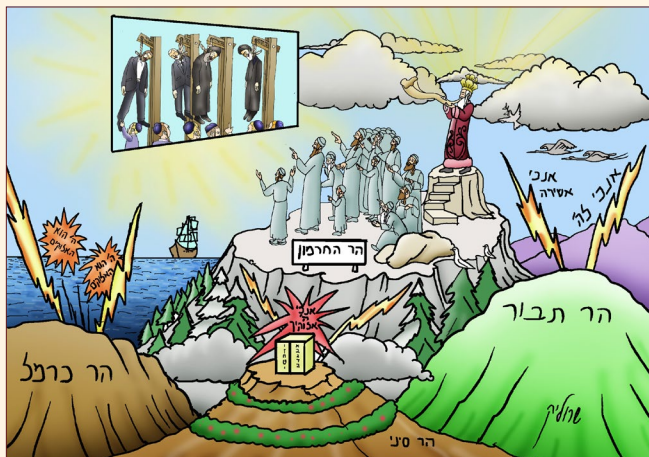
המודות שקדמו לתורה

יש מדרש שאומר: "ואלה המשפטים" שעשרת הדרבות יש בה דנים לפניו שכתוב "ושפטו את

העם בכל עת", ויש בה גם דינים לאחריה שכתוב "ואלה המשפטים", ואת הדינים שלפניו מתן תורה

אמר יתרו, כי רק יתרו שהיה יועצו של פרעה הרשע, ידע את הרשעות של בני אדם ואת שחיתות

מתיקות בבית הדין

בציר שבכותרת הגליון: שני בני אדם באים לדין תורה, וחדן מלמד אותם על פי שיש את מדת הדין המבארת בקרשת משפטים, בכל זאת עדיף להתנהג לפנים משורת הדין, כמו שעורר אותנו יתרו בכרשה הקודמת באמרו: "והודעת להם את הדרך ילכו בה", וכי, שהפונה בזה ללקח לפנים משורת הדין ובי"ם ל, כי יש לזכר את יום המיתה, שסוף האדם להגיע לבית הקברות [ישום זה גם הוא רמזו ב'והודעת להם... ילכו בה' (שם)]. וישם על כל מה שהתנהג במדת הדין ולא ותה כפי שהדן מציב להם על בית הקברות הנפר מהחלון.

על כך במאמר: 'המודות שקדמו לתורה'.

בציר שלקנינו: הר תבור ור פרמל ור הרמון באים במתן תורה ומשולוקים שגליהם תנתן התורה. על הר סיני נאמר פעם אחת "אנכי", ועל הר תבור נאמר על ידי דבורה הנביאה פעמים "אנכי", וכן בהר פרמל נאמר במעמד אלהו הנביאה: "ה' הוא האלקים". על הר הרמון עומד מלך המשיח לעתיד לבא ותוקע בשופר לעורר את העם להודות על הנקצת האויבים שתהיה בימי האלה הקרבה ונראה (פסיקתא דרב פתא נספחים אות ה).

איזה לקח מיוחד היה על הר תבור שהוא למוד לדורות?

על כך במאמר: 'מתיקות כחה של אשת חיל'.

עצות מתוקות

עלינו לבקש מה' שנוהג לעינים טובות, פי כְּשֶׁאֵדָם מִטְהַר אֶת עֵינָיו שֶׁלֹּא לְרֹאוֹת הַסְּרוּת בַּחֲבֵרוֹ, אֲנִי עֵינָיו רְאוּיֹת שֶׁתִּתְקַּם: בְּכֹן הַתְּפִלָּה 'וְהָאֵר עֵינָיו בַּתְּרוּקָה', וְעֵינָיו נִקְיָוֹת לְגֹלוֹת אֶת דַּעַת הַתּוֹרָה וְלִפְנוֹת עַל יְדֵי פֶן לַחֲמֵי עוֹלָם הַבָּא.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, רחם עלי ותנו בי דעת להבין שְׁכֹךְ בְּרִאת אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁלְכָל אֶחָד יִשְׁנֶה מַעֲלָה שְׂאִין בַּחֲבֵרוֹ, וְלִכּוֹן אֲשֵׁלִים עִם כֹּךְ שֶׁלְכָל אֶחָד מַחֲבִיר יִשְׁנֶה מַעֲלָה שְׂאִין בִּי וְאֶשְׁמַח בַּמַּעֲלָה שֶׁיֵּשׁ בִּי, וְהָאֵר אֶת עֵינֵי לְרֹאוֹת גַּם סְטוּבוֹת חֲבֵרֵי וְלִשְׂמֹחַ בַּהֲצִלְתָּם וְעַל יְדֵי כֹךְ אֲוֹכַח שֶׁתִּפְתָּח אֶת עֵינֵי שֶׁכָּל לְגֹלוֹת אֶת דַּעַת הַסְּמוּנָה בַּתְּרוּקָה, שֶׁעַל יְדֵי אֲוֹכַח לְחִיּוֹת חַי עוֹלָם הַבָּא, אָמֵן סָלָה.

על ידי שעושה משפט לעצמו, ה' אוהב אותו ולא שופטים אותו בשמים לרעה, ואינם כן בעולם הזה וראים את הריחוק הזה של חיי עולם הבא אבל על ידי אמונה מרוששים את זה ומצא שעל ידי התורה הוא מרויח גם אמונה.

ותור למען הנצח

והתפלליו הם למלמדים אמונה שהרי טוטפות הוא מלשון 'פת' משום שעל ידם האדם צריך לקנות אמונה בה' שלו יתברך הפח והמקמלה והוא המקבל והוא הנותן פת לכל בשר, ומפני האדם בא לידי מסקנה שראוי לו לותר על ממונו שעל ידו קונים פת - בשביל לזכות בחיי עולם הבא, ולא להפוך על מדת הדיון בשביל לזכות לפת ובכך להפסיד את חיי העולם הבא שהם חיי נצח.

זה היה המשפט שגאמר לפני מתן תורה שמשוה למד את העם ותור ואמונה, ככה שלמד אותם להתנהג לפנים משורת הדיון וכן למד אותם להפיר בחסדים ש'ה' עושה אתם, ואם פן המשפטים הללו הם פיסוד מצות תפליו שמהם לומדים אמונה וביאים מהם לידי ותור.

אמונה ומדות טובות הוא העקר, וכמו שהמדרש ממשיל זאת לדגמת מלך שלפניו ואחריו עומדים שומרים והמלך עצמו הוא העקר, כך האמונה אהבת ה' ומדות טובות הם עקר רצון ה', אלא שאדם לא יוכל להיות עובד ה' כזה אלא על ידי שינייה זהיר מתחילה בדיניו וזיקן (ע"ב ט), שלא להזיק לאדם וגם אחרי שקבל עליו מדות טובות ואהבת ה', יבדק תמיד את עצמו שאינו מזיק לשום אדם, כמו שגלמוד מכה שלפני ואחרי מעמד הר סיני נאמרו דינים.

יש להוסיף על דרך זו ולומר גם, שהתורה נתנה בין שני 'אותות', והן התפילין שהן אות כמו שכתוב: **"והיה לאות על דרך"** ועל הנחתו נצטוו לפני מתן תורה בפרשת בא, ולאחריה בפרשת ויקהל, ונצטוו על אסור עשית מלאכה בשבת שגם היא אות כמו שכתוב: **"אות היא לעולם"**.

אותות של אהבת ה'

וכשצריך את ה' לזכור המדרש, עלה בדינו שגם את הדינים שלפני ואחרי מעמד קבלת התורה, צריך להפך אותם לאהבת ה' הכלליים באותות התפילין והשבת, שגם הם לפני ואחרי מעמד הר סיני. שהרי השבת הוא יום שבאים בו לאהבתו יתברך על כל הבריאה, שברא עבדונו בשבת ימי בראשית וכן התפילין תכליתן להביא אותנו לאהב ה' שהרי התפילין מנוהגים בראשית **"ואהבת את ה' אלקיך"**.

וזאת משום שהטוב ביותר הוא שלא לבא לכלל משפטים ודינים, ובמקום לבא לשופט יש להיות פשוט (שהוא אותיותי פוט), הנינו לא להקפיד על כבודנו אלא להתנהג במדות טובות ובמדת התורה, וכן לא להצטרף לדינים של מריבות ומחלוקות ח"ו.

תפיליו המשפט

והקשר בין התפילין למשפטים הוא לפי מה שאמרו חז"ל (ר"ה ט), כל המעבידי על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, וה' אוהב את מי שאינו עומד על מדותיו (פסחים ק"ג), ויבאר שזאת משום שפאשר האדם מותר הוא בעצם עושה משפט לעצמו וכן מה יותר טוב לו לעשות שאם הוא יעמוד על מדת הדיון יתכן שהוא ירויח סכום כסף עתק אבל יפסיד שפאשר מכה לידי מחלוקת לשון הרע ואיבה שיצרו לו בעולם הבא ח"ו, ואם יותר יתכן שהוא יפסיד את הממונו אבל ירויח חיי עולם הבא, וכיון שהוא מותר

המדות הרעות, ולכן צריך להקדים את השפיטה לפני קבלת התורה, פי 'דרך ארץ קדמה לתורה', שאם יש לאדם טינה בלבו והוא גונב וגזול הוא כלי מלכה ואין יקבל פה את התורה.

ויתרו אמר למשה לא טוב שתשב פה כך הרבה למול העם ונדון אותם, פי על ידי זה ירד ערפך בעיניהם, ואם לא יעריכו אותך לא ילמדו ממך מדות טובות, ומשה התפלא על דבריו וטעו: הרי האדם רואה את האור של המדות הטובות והוא אומר להעריך את מיום ליום יותר ויותר.

ויתרו השיב לו: אני מכיר את ה' וצריך שאתה תענה את האדם מאד, משה שארע אתי בעצמי שבתחלה הערכתני אותך מאד, והשתוקקתי שתבא לביתי שעל פניו בן פושתי מבנותי שיצארו לה, אבל לאחר מכן נחלש לי ההתלהבות יותר ויתר עד שהגעתי להשליח אותך לבור, לכן יתרו מניע למה ש: **"והודעת להם את הדבר הזה: לכן בה' ה'נינו ללמוד את העם בתחלה מדות טובות, כדי שיודעו להפיר טובה למושה ולהעריך אותו"**.

מתיקות הגמישות

ובמעמד הר סיני הקב"ה צוה את משה להזיז את העם שלא יתקבצו להם, ובכך היתה להם הערכה למשה שזכה להתקרב אל ה', ואלו היו קרובים אליו לא היו יודעים להעריך אותו ושם נאמר: **"ויגיו ועמדו מרחק"**, הנינו שגם היה להם מדות טובות עם חביריהם, פי בתבת **"ויגעו"** מרמז שהם היו גמישים כמי ש'גע' ממקום למקום לטובת חברו, ולא עמדו כל אחד על רצונו כלפי חברו.

ובעשרת הדורות קבלנו אמונה ומדות טובות, כמו **"אנכי ה' אלקיך"** שהוא אמונה בה' ואהבתו יתברך **"ויכבד את אביו ואת אמו"**, שבוה כלל גם מצות כבוד רבו, שהרי רבו נחשב באביו, ואביו מביאו לחיי עולם הזה ורבו מביאו לחיי עולם הבא, ואם פן בדברה זה לו למדו לכבד את משה רבנו, וכאשר יש מדות טובות כאלו, בודאי אדם לא יגיע ל"לא תרצח, לא תגנב", וכו', פי הוא נזהר שלא להזיק לחברו ושלא להתליש את דעת חברו.

אין בור ורא חטא

ובזה יובנו דברי חז"ל שפולגניה ומאחריה של התורה נאמרו דינים, שמעמד הר סיני שבו למדנו

מתיקות כחה של אשת חיל

שמובא במדרש (לקח"ש שפטים מב), שדבורה היתה מלמדת תורה ברכים?

מי זוכה להיאיר?

והנה הנביא קורא לה **"אשת לפידות"** וחו"ל אומרים (מגלה ד'): שהיתה עושה פתילות למקדש, ומבאר בתרגום (שפטים ד), שהיא התפרנסה משלה, הרי לה דקלים ביריחו, פודסים ברמזה, זיתים העושים שמן בבקעת בית שגיא, גבית אל, אדמה לבנה

תשפט את ישראל, הרי **"כל בנודה בת מלך פנימה"** ואין זה מדרש הצניעות שאשה תשפט את העם?

ועוד קשה, לפי מה שאמרו חז"ל (סוטה כא), שכל המלמד את בתו תורה, כאלו מלמדה תפלות, אם פן מיצד דבורה שפטה את העם, הרי כן לדעת את דיני המשפט, צריך לדעת את כל התורה שבכתב ושבעל פה, שהרי אין לדון אלא מה שעיני רואות ואי אפשר לשפט על פי בנאווה, ולמוד התורה לאשה היא דבר שאינו רצוי? וקשה יותר לפי מה

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם", בפרשה הקדמות נאמר: **"וישב משה לשפט את העם"**, ומשה רבנו היה נביא והיה גם שופט, וכמעט לא מצינו דגמות זה, מלבד אצל שמואל הנביא שהיה נביא וגם שופט, ובגיא (הפסוקים קה"ח) ציינו דבר פלא, שדבורה הנביאה שהיתה אשה, היתה גם נביאה וגם שופטת, כמו שכתוב: **"וידבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטת את ישראל בעת ההיא"**, ונשאלת השאלה, מדוע הקב"ה העמיד אשה שהיא

בטור מלפאָ. אם כן, מה שיהיה האיגרה את המקדש על ידי השמון שהיה לה, הכל היא עשתה בשר שמים ולא בשביל להתפרנס מקו, שהרי כך היה לה כמוזון ונקטים בשפע, ולכן זכה אותה ה' להאיר גם ברוחני, פמבאָר פּמדזש (ילקו"ש שופטים טב:) את נתפנתת להרבבות אורי, אף אני ארבה אורך ביהודה ויבירושלים.

מתיקות מהדבורה

ישמה היה דבורה, פי הדבורה היא פמעט ולא נראית לעין, ומצד אחד יש ממנה סבל כאשר נעקצים ממנה, ומאידך יש ממנה תועלת גדולה לבריאה, שהיא מעבירה את האור מעשב לעשב ומאילן לאילן וכך כל התבואה והצמחים גדלים, וכן היא מפיקה לנו דבש מתוך לאכילה.

וכך דבורה הנביאה היתה צנועה מאד, שכמעט ולא ראו אותה, אבל היתה ממנה תועלת גדולה לדורה ולדורות, וה' העמיד רק אותה לנביאה ושופטת, שפקדמתה היו עוד שש נביאות, אבל הן לא היו שופטות את העם, אלא התנבאו לפני הנשים או רק לאדם יחיד, אבל דבורה היתה שופטת את ישראל וגם האנשים היו עולים אליה למשפט, ולא מצאנו עוד פקדמתה, ועל דבורה והלדה אמרו חז"ל (מגלה די') 'לא נאה גדלה לנשים', משום שדבורה לא פגדה את פרק וקראה לו לבוא אליה במקום שהיא תלך אליו, והלדה דברה שלא בכבוד כלפי המלה, שאמרה "אמרו לי איש".

הזמנים של האשה

ואך על פי ש"ל נאה גדלה לנשים, בכל זאת ה' עשה זאת רק פעם אחת שאשה תשפט את העם, פי הדבר היה מן ההכרח לאותו דור, כיון שבפעלה היה פרק בין אבינעם (ילקו"ש שופטים מב) ודן (ד"ק ורלב"ג), והוא לא קם בעצמו לשפט את העם, ולכן ה' הורה לה בהוראת שעה שהיא תשפט את העם.

והקב"ה העמיד אשה לשפט רק פעם אחת בכל הדורות, ורק באותו דור שהיתה להם נקיות הלב גדולה ולא היה להם אלא לב אהד לאביהם שבשמים (מגלה די'), והוראת שעה זו מלמדת אותנו יסוד לכל בית יהודי, שאמנם התפקיד של האישה ללמד תורה ודעת ה' בביתו, אף אין לה אדם שאין לו שעה' וישנם זמנים ותחומים שבהם היא חלש בהם והאשה חזקה בהם יותר ממנו ובכחה להאיר בביניהם באותו תחום.

עקיפה מתוקה

ובעולם נדמה, שמשרת בריאת האשה היא רק לשרת את בעלה - לגדל לו את הילדים ולטרח עבורו בעבודות הבית ותו לא, אבל מדבורה אנו למדים שלאשה יש כח רוחני גדול, וביכולתה להועיל רבות לבעלה ברוחניות, ולפעמים הדרך שהיא מועילה לו היא על ידי שהיא עוקצת אותו בתוכחותיה בעקיצת הדבורה, ובכך היא גורמת לו להתעלות ומאירה לו את דרך הישר, ועל כך

מספלים הנרות שהאשה מדליקה בערב שבת, שפתקודה להאיר את הבית.

ובינה יתרה נתנה לאשה, הינו שהאשה בטבעה היא תמימה ויש לה שכל ישר להבין את רצון ה', ולבנות וישמור את הרוחניות של בעלה וילדיה, שעל פן אמר רבי עקיבא לתלמידיו: 'שלי ושלכם שלה הוא', והאשה מזכה את האדם לעולם הבא, כדאיאת פמדזש (ילקו"ש שופטים טב) שבזכות דבורה, זכה בעלה לעולם הבא.

המצולה מקנא בחלש...

לאור ההצמיר באר, שעל הר סיני היתה התגלות ה' הגדולה ביותר, שעליו ירדה תורה לעם ישראל, אבל גם על הר תבור היתה מעלה מיוחדת שלא היתה על הר סיני, שבו למדו ישראל לדורות שלאשה יש כח רוחני מיוחד, כמו שדבורה שפטה את העם ועשתה שלום בין שבטים שהיוה קנאה ביניהם.

כמו שרואים בשירת דבורה שהיא הזפירה את זבולון ונפתלי, שזבולון קנא בנפתלי על כך שקבל שדות וכרמים ואילו זבולון קבל הרים וגבעות (מגלה די'), וכשנתבונן נראה שזבולון היה בנה של לאה אמנו והיו לו אחים גדולים מאד במעלה, והיה שבת הפולחית ויששכר שעוסקים בתורה, ואילו נפתלי היה בנה של רחל, וכנא אנו למדים עד כמזה קשה מידת הקנאה, שאדם יכול להיות פר מעלה גדולה מחברו ובכל זאת הוא מתקנא בו.

המשך מתיקות הניסים

לחפש אותי, הרי אין מי שיחפש אותי בעולם מלבד אמו שלי שאולי תחשב לבא לבקר אותי, אבל הבנתי מהלשון שהודיעו לי - שבעצם זהו איש שמחפש אותי, הלכתי לכוון הכניסה וכשראיתי את מי שמחכה לי, כמעט התעלפתי...

ראיתי אדם שמראהו בדיק כמו אבא שלי ז"ל, שעומד ומסתכל עלי, התבוננתי בו ולא מצאתי הבדל בינו לבין אבי... הדבור שלי נעתק ממקומו, לא הגלחתי לזו, קפאתי על מקומי... ואז הוא שואל אותי: זה אמה יוסף החאן שלי?

התאוששתי ושאלתי אותו: מי אתה? אני אפרים, אך ש נאה גדלה לנשים, והנה החלתי להלך דקות רצופות, ואז אפרים חבק אותי יתר, כדי שקולות של בכי נשמעים ממנו. 'יוסף יקור, אתה כמו הבן שלי, כואב לי הפאב האיום שעברתי,

באתי במיחד אליך מארץ ישראל, אני רוצה להיות אתך... הבכיות שלי ושלנו התערבו זה בזה, הרגשתי באותם רגעים את החמימות של אבא שלי שהיה חסר לי כל כך.

ר' אפרים לקח אותי לדירה שהוא שוכר באזור ושם הוא נתן לי הרגשה מיוחדת ובקש ממני לספר לו מה שלומי, כיון שהרגשתי אתו בטוח, פתחתי לפניו את כל מצפוני לבי, כמה קשה לי בלי אבא, וכמה קשה לי שאמא מצדדת אותי, דבר שלא ספרתי לאף אחד אחר.

אפרים שמע אותי ונחם אותי ואמר: חבל שאתה נמצא במוסד בודד, אולי נישאל את אמו מה דעתה שתעלה אתי לארץ ישראל ותגדל אצלי. המלים אצלו שהיו אמר לי, הן היו הבטורה הטובה ביותר בעברי בחיים, ולבי התמלא בשמחה עצומה.

ר' אפרים קבל רשות מאמי ולפני הנסיעה לארץ

הקדש, שהיה למשך שבוע ימים בבית אמי שנתנה לי הרגשה טובה והתנצלה בפני על התקופה האחרונה, והסבירה לי שהיה קשה לה לתת לי יחס גונן בגלל המצב שלה שהיא עצמה היתה צריכה להשתתם, ואני הבנתי אותה, ואף הבנתי ממנה שכעת הטוב ביותר הוא, עלות לארץ ישראל ולהבנות מחדש.

עליתי לארץ ישראל בגיל ארבע עשרה וחצי, גדלתי במחציתו של ר' אפרים שלא חסר ממני מאומה, מידי פעם אמי היתה באה לבקר אותי, וברוך ה' יציתי לשאת אשה מארץ ישראל וכיום אני אב לילדים.

פי מלא שירה והודאה לבואר יתברך ששמע את תפילתי ונאל את נפשי על ידי השליח הטוב ששלח לי, שעבורי הדבר היה פקדמת תחית המתים וכאלו אבי הרחום ז"ל חזר אלי מחדש.

י. ה. ירושלים

חדידים מתוקים

א. איזו הטענה היא הפריקה הגדולה? ב. מי מודה יותר לה, עבד או בן? ג. מי הוא היהודי השפוט והפשוט שיעליח להנצל מהשופט? ד. מידוע ה' עשה את דבורה לנביאה ושופטת, אף על פי שהיא אשה?

התשובות מונחות בתוכן גליון זה. ניתן לשלוח את התשובות לכתובת האי-מייל: 7885595@GMAIL.COM או בהודעה קולית בקו 'קול מתיקות': 073-313-4395. בצירוף שם, כתובת וטלפון | הווכה מפרשת בשלח: מדרכי משולם הייס. מדיעין עילית

עצה לבטול חקנאה

דבורה אמרה בשירתה: 'זבלון עם חרף נפשו למוות ונפתלי על מרומי שדה', הינו ששקחה את שבת זבולון שמסרו את נפשם במלחמה, ואת שבת נפתלי שקחה בקה שהביאו מאכלים לשבת זבולון לסיע להם במלחמה, ובכך שהיא שקחה את שבת זבולון יותר משבת נפתלי, ששבת זבולון מסרו את נפשם, היא רצתה להסיר את הקנאה שהיתה לשבת זבולון בשבת נפתלי (מגלה די ונילו). ויש בקה עצה מעשית עבדנו, שפאשר אנו רואים אדם שמתקנא בחברו, ראוי שיששבה אותו יותר ממי שהוא מתקנא בו, כדי להסיר ממנו את הקנאה.